

Cilvēks un daba Ilgtspējas izaicinājumi

Pasaules Dabas Fonda mērķis ir **dabas aizsardzība**, lai saglabātu ģenētisko, sugu un ekosistēmu daudzveidību, nodrošinātu atjaunojamo dabas resursu nenoplicinošu izmantošanu tagad un nākotnē, palīdzētu samazināt piesārņojumu, dabas resursu un enerģijas izšķērdīgu patēriņu.

Uģis Rotbergs

Centre for Remote Sensing, Valdes loceklis

Valdes priekšsēdētājs, PDF

10.Saeimas deputāts

Dibinātājs un biedrs, Meierovica biedrība

Rīgas Domes deputāts (Vienotība)

Šis laiks

- Globalizācijas veidi
- Sasniegti globāli ierobežojumus
- Pārmaiņas notiek ātrāk nekā jebkad
- Mēs dzīvojam antropocēnā
- No atsevišķā domāšanas uz holistisko, sistēmisko.

Telpa

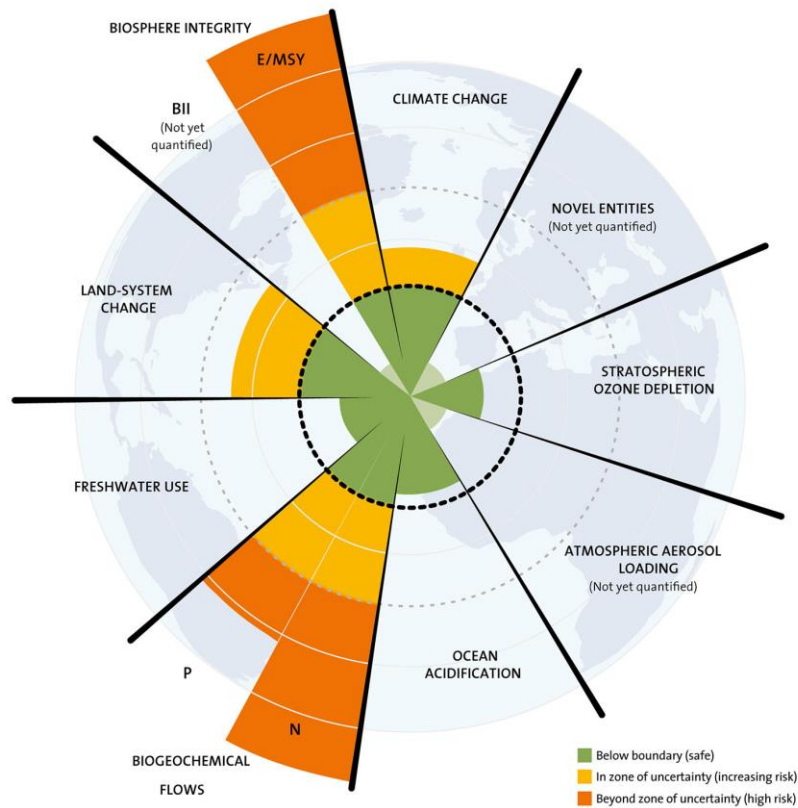
Uzskati par pasauli

- Pirms modernās zinātnes pasaules uzskata, valdīja reliģiju, uzskatu un mistikas kopums
- Mūsdienu zinātne sākās ar apgaismību. Tas būtiski mainīja mūsu pasaules uzskatu, piem., Koperniks, Darvins, Ņūtons
- Zinātne arvien vairāk specializējās
- Savienojamība atkal parādījās 60. gados, mēģinot radīt jaunas atziņas, izmantojot starpdisciplināru pieeju
- Pragmatisks sasniegums notika 60. gadu beigās ar datortehnoloģiju un scenāriju plānošanas paņēmieniem

Globālie izaicinājumi

- Satraucošās tendences kļuva acīmredzamas kopš 50. gadu beigām
- Romas klubs pasūtīja pētījumu MIT, kurā tika izmantotas progresīvas datortehnoloģijas un scenāriju plānošana, lai apskatītu 5 parametru savstarpējo saistību: ledzīvatāji, rūpniecības produkcija, resursi, piesārņojums un pārtika.
- Jautājums bija šāds: vai mēs varam turpināt tā rīkoties ar eksponenciāliem pieauguma tempiem, cik ilgi tas darbosies?
- Mēs dzīvojam uz ierobežotas planētas

Planetārās robežas

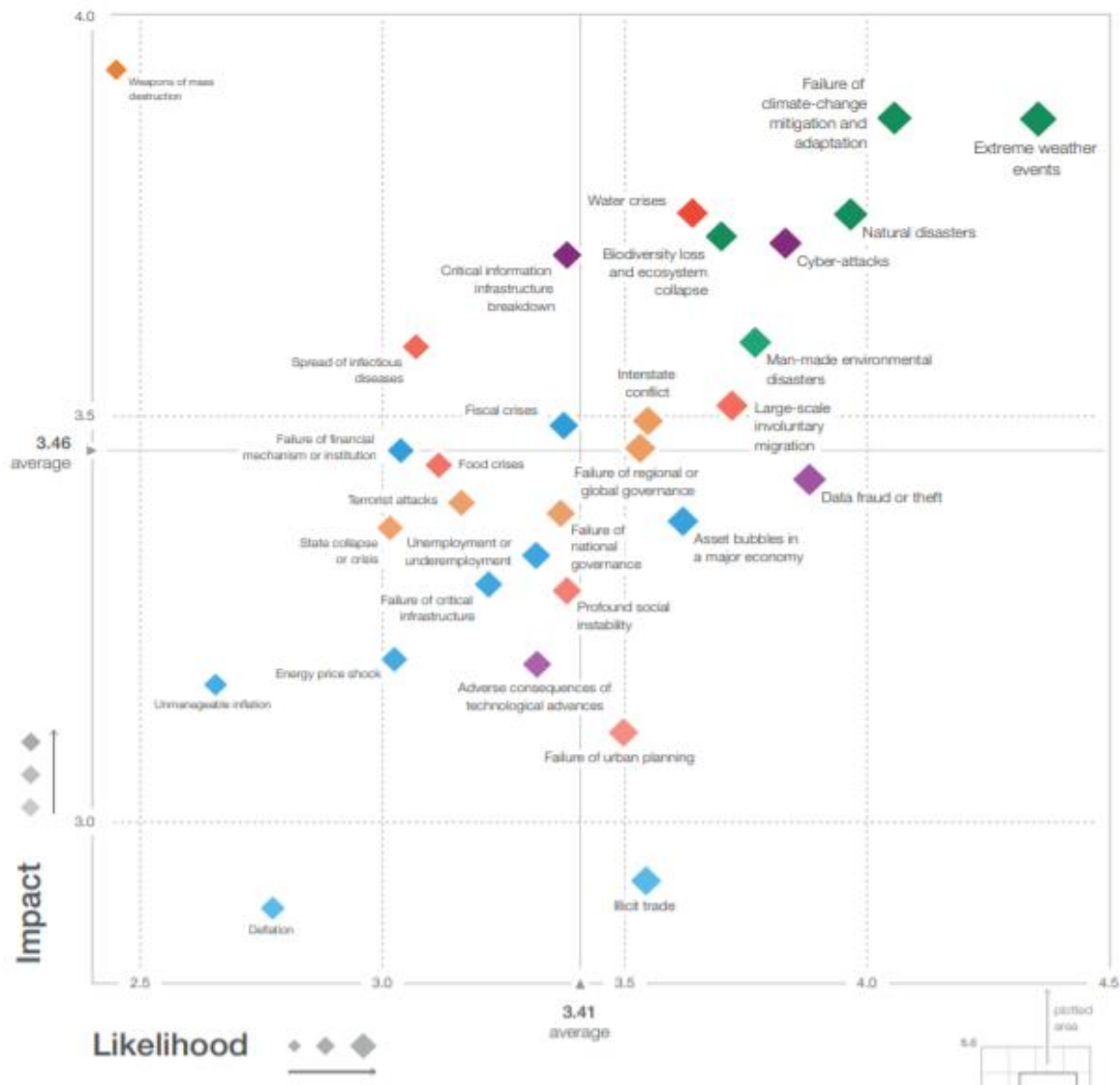

Cilvēces ietekme uz dabu

- No 98 500 novērtētajām sugām 27 000 draud izzušana (27%)
- Kopumā populācijas samazināšanās par vairāk nekā 50% mazāk nekā 50 gadu laikā ir dokumentēta 4000 mugurkaulnieku sugām
- Saldūdens sugas laikposmā no 1970. līdz 2012. gadam ir samazinājušās par 81%.
- Tropu mežu sugas samazinājās par 41% no 1970. līdz 2009. gadam
- Trešdaļai no visām kukaiņu sugām ziemeļu puslodē, no kurām daudzas ir ļoti nozīmīgas apputeksnēšanai, draud izmiršana.
- Mūsdienās vairāk nekā 77% sauszemes (izņemot Antarktīdu) un 87% okeāna ir pārveidoti tieši cilvēku darbības rezultātā.
- Okeānā teritorijas, kurās nav rūpnieciskās zvejas, piesārņojuma un kuģniecības, ir gandrīz pilnībā norobežotas no polārajiem reģioniem

Globālie riski, WEF 2019

Cilvēks un biosfēra

Atmosfēra →
Klimats →
Ozons →
Ģeoloģiskās →
Bioloģiskās →

← Likumi

← Tirgi

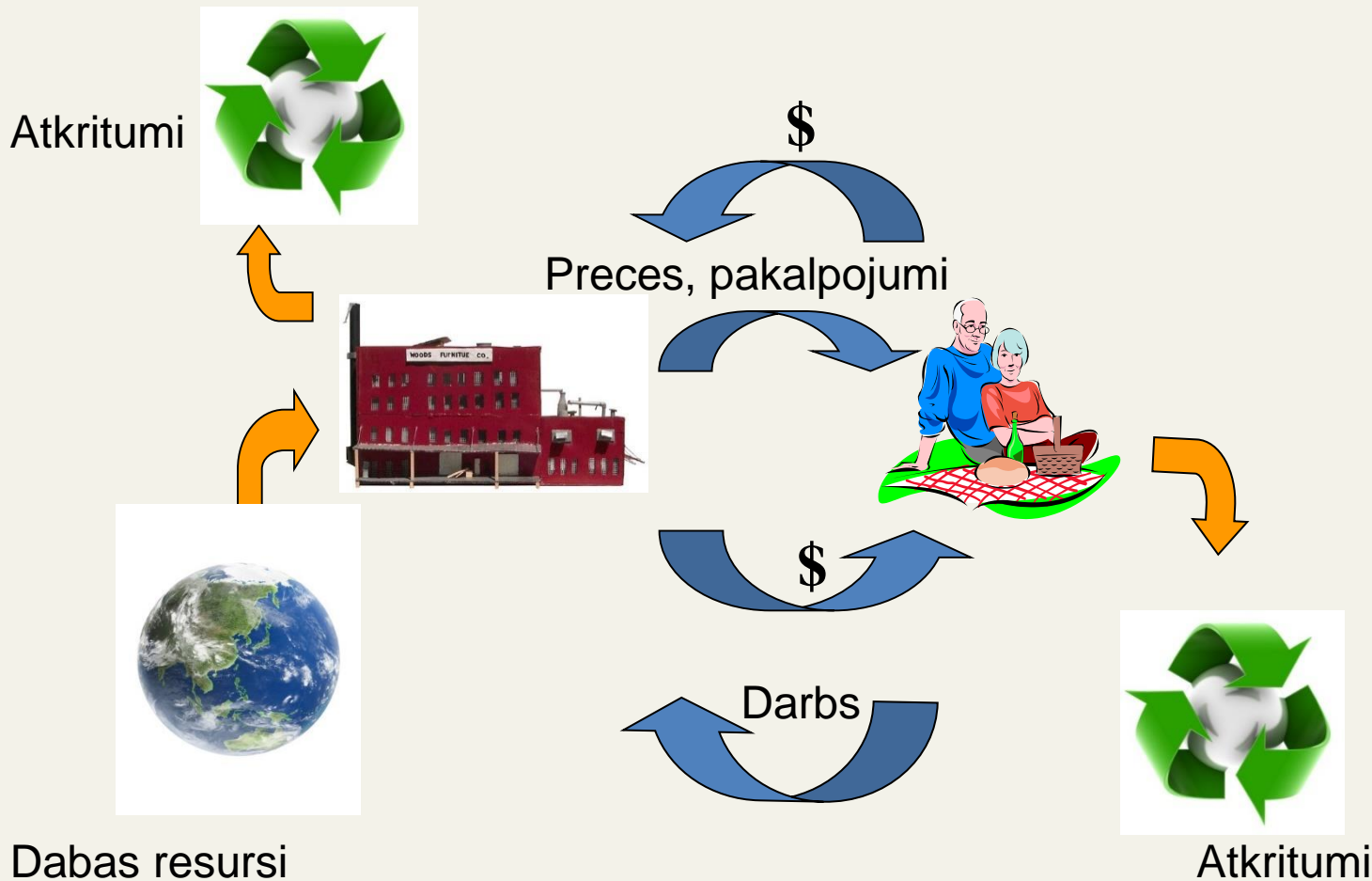
← Dzīvesveids

**Ekoloģija
Evolūcija**

**Ieradumi
Tradīcijas**

Ekonomikas attīstība?

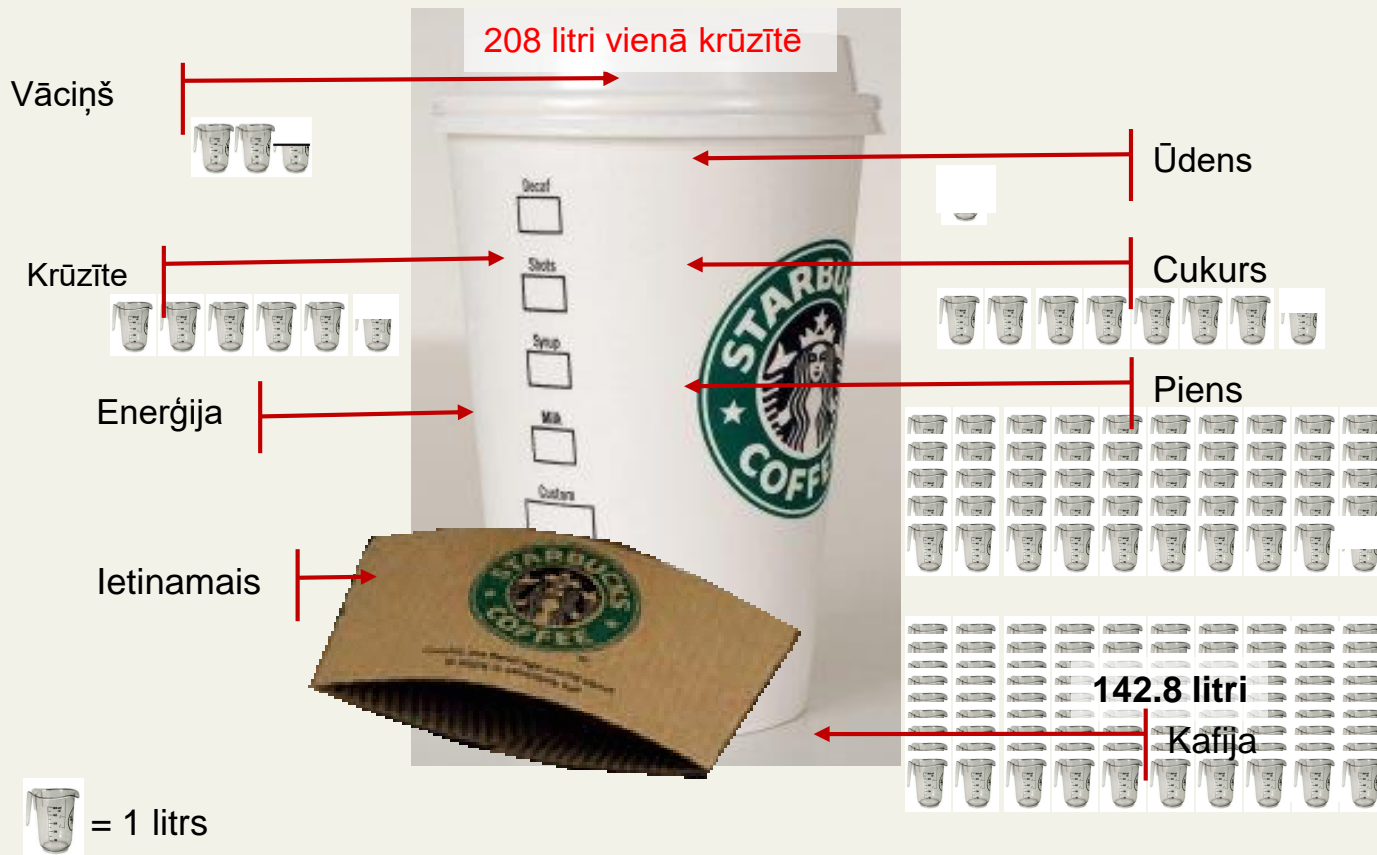

Ilgspējas jēga

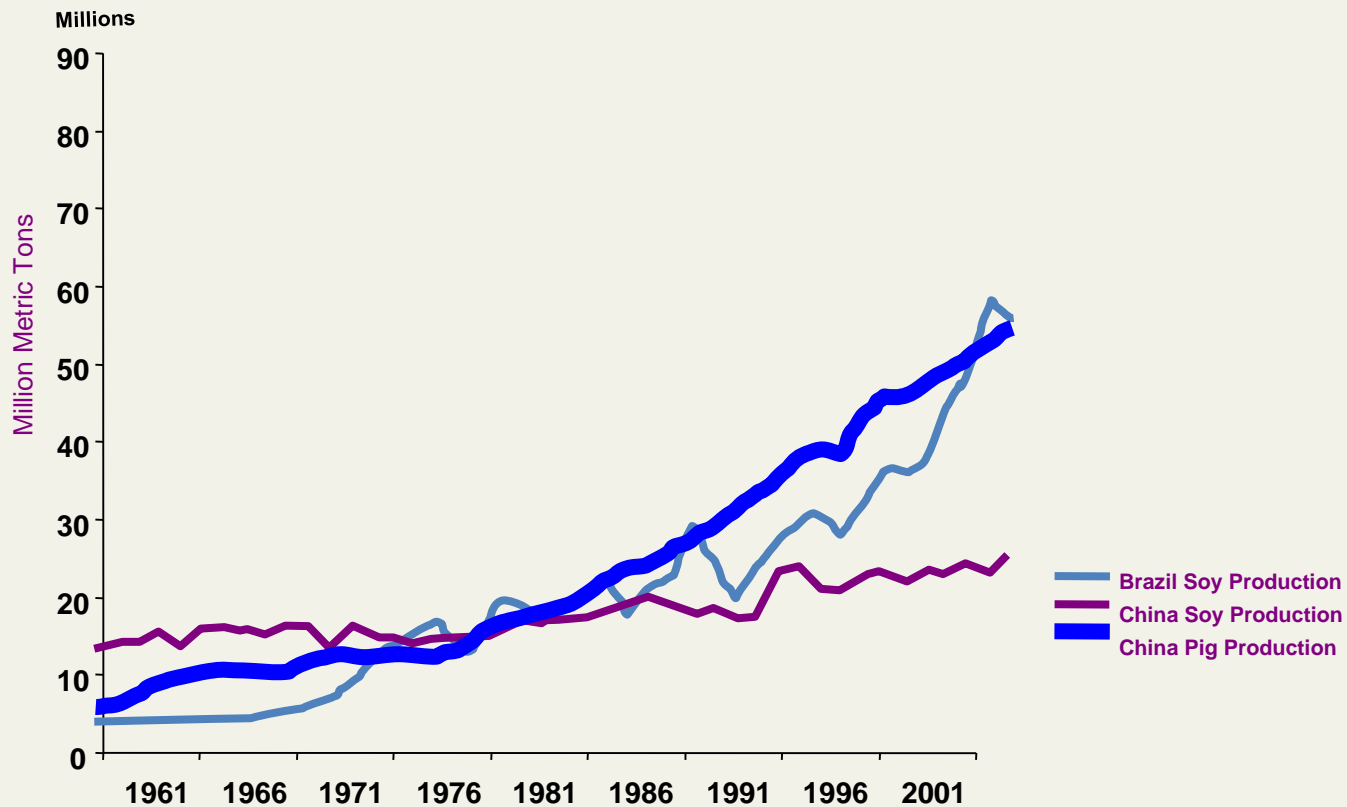
- Nodrošināt cilvēces/reģionu/vietējās vides ilgstošu pastāvēšanu un attīstību
- Cilvēka dzīves dažādo aspektu (sevišķi nemateriālo) ietveršana dzīves kvalitātes vērtēšanā:
  - Veselība
  - Brīvais laiks
  - Kultūrvide
  - Dabas vide
- Ekonomiskā izaugsme – no kvantitatīvās uz kvalitatīvo
- Atbildības paplašināšana uz nākamajām paaudzēm
- Individuālo vēlmju ierobežošana un pakļaušana kopējam labumam

Tirgus nespēja

Soja un cūkas

Degradācija

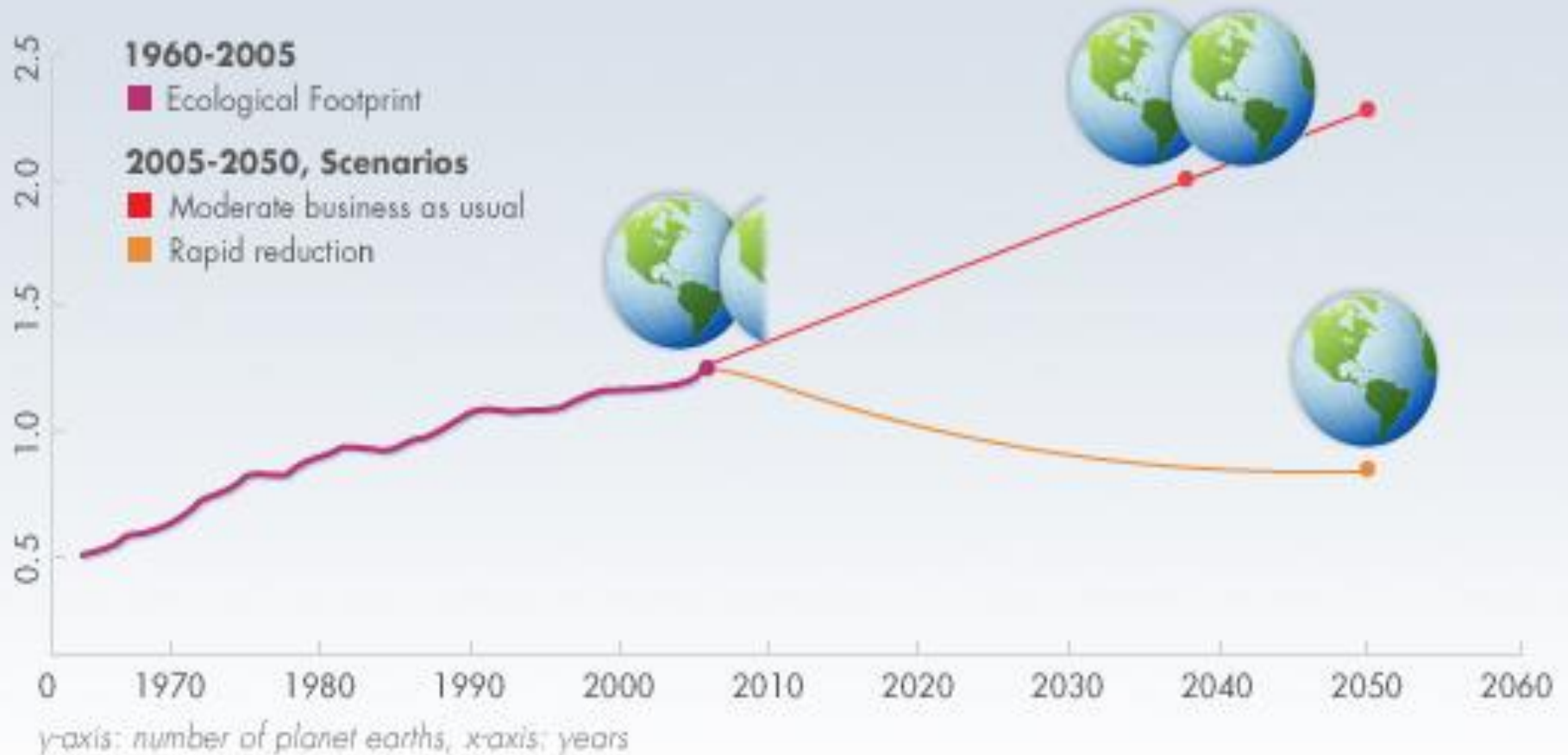
Ķīna pērk soju no Brazīlijas

...bet nopērk meža degradāciju

Lack focus on resource efficiency

Ecological footprint in 2050- need more than 2 planets

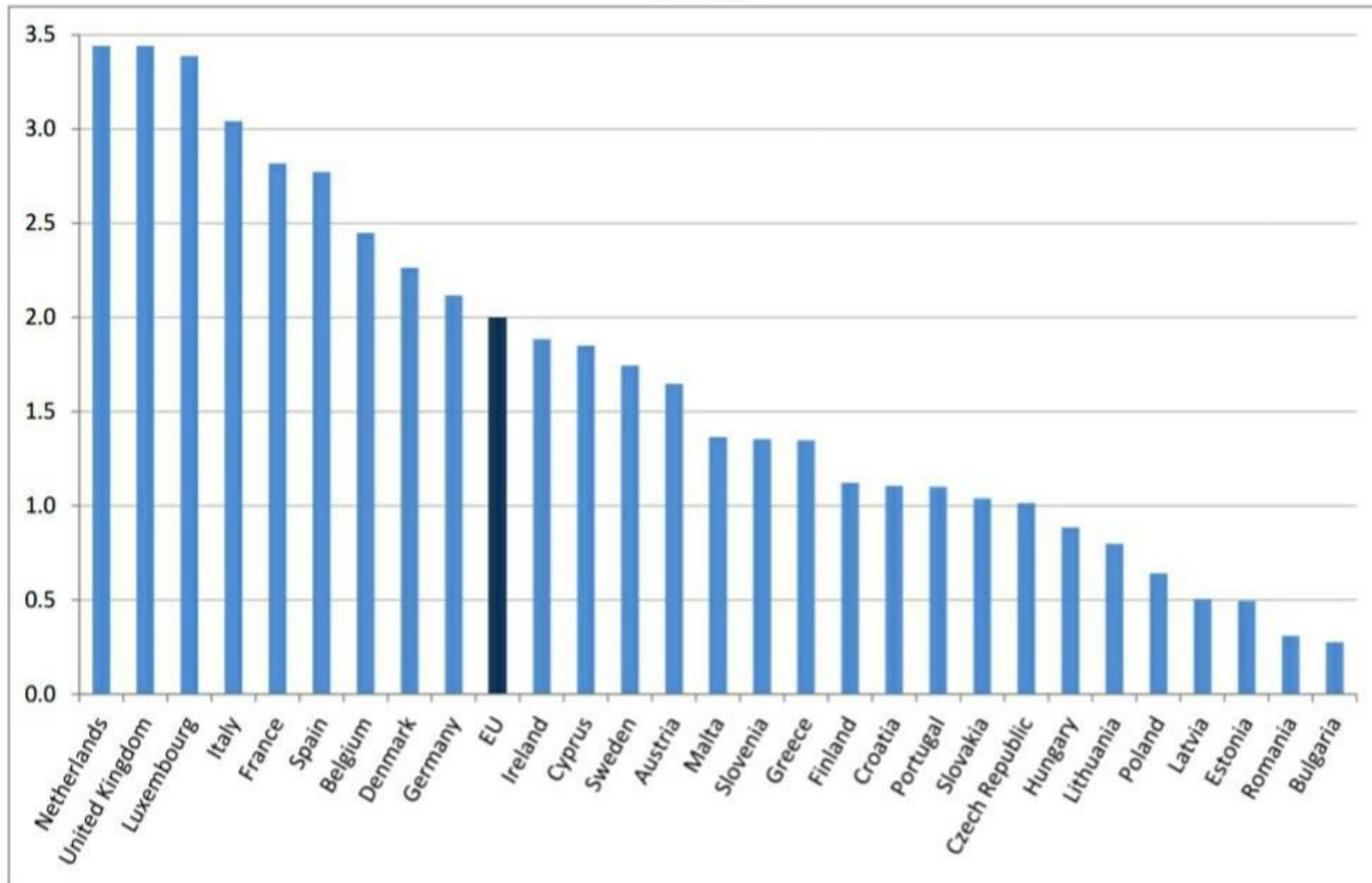

Attiecīgie ES procesi

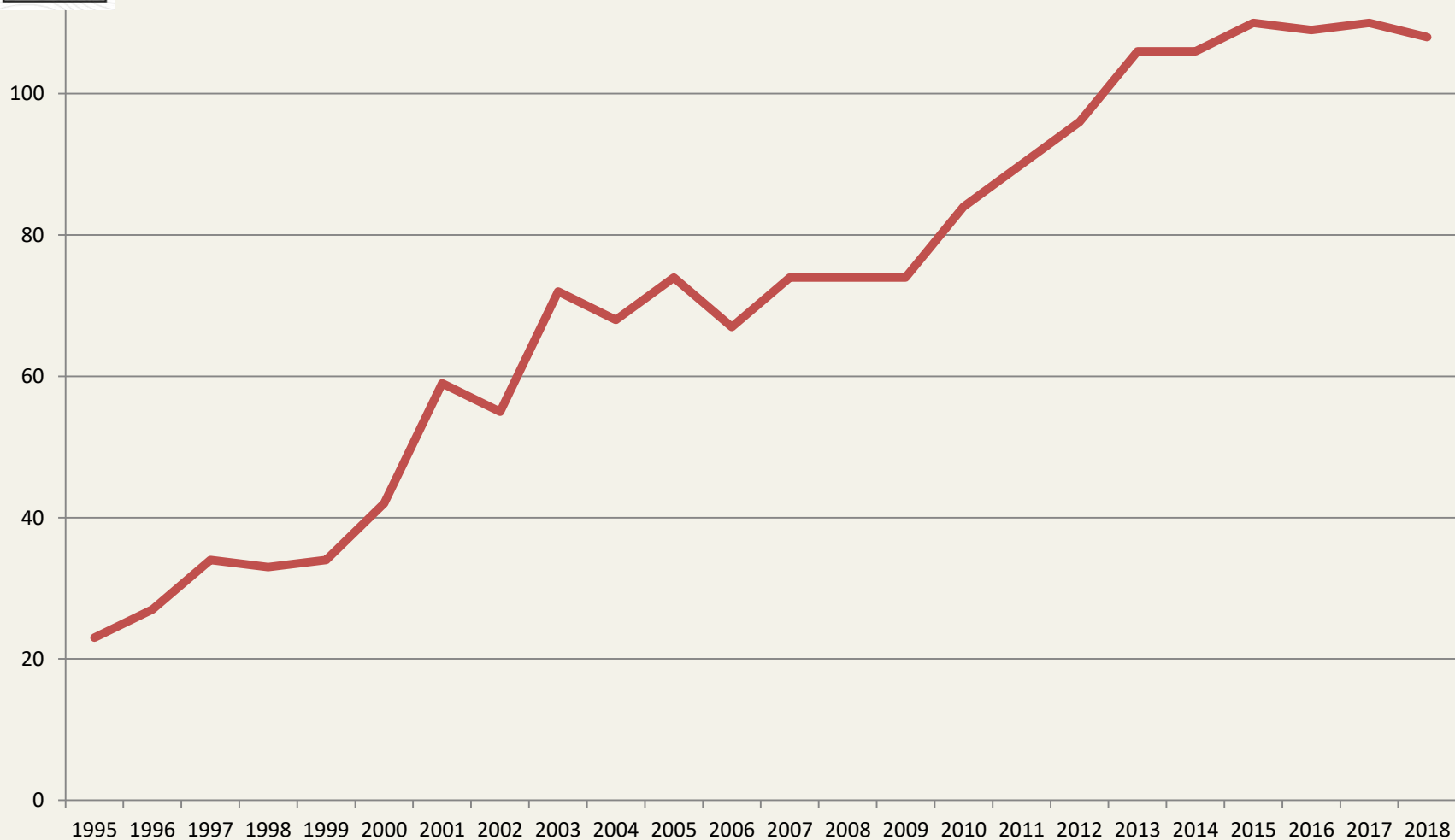
- Aprites ekonomika iegūst apgriezienus
- Eiropas Zaļais darījums: holistiska pieeja
- ES CBD stratēģija 2030. gadam
- Jauna pieeja lauksaimniecībai, sasaistot to ar bioloģiskās daudzveidības jautājumu

Resource productivity in the EU Member States, 2015 (in €/kg)

Minerālmēslu lietošana uz 1 ha sējumu kopplatības, kg

Zilaļģu ziedēšana Baltijas jūrā

11/07/2005 | NASA dati, apstrādāti Swedish Meteorological & Hydrological Institute

2008.gads

2010.gads

Nīcgales meži

**Pasaules
Dabas
Fonds**

sadarbībā ar

WWF

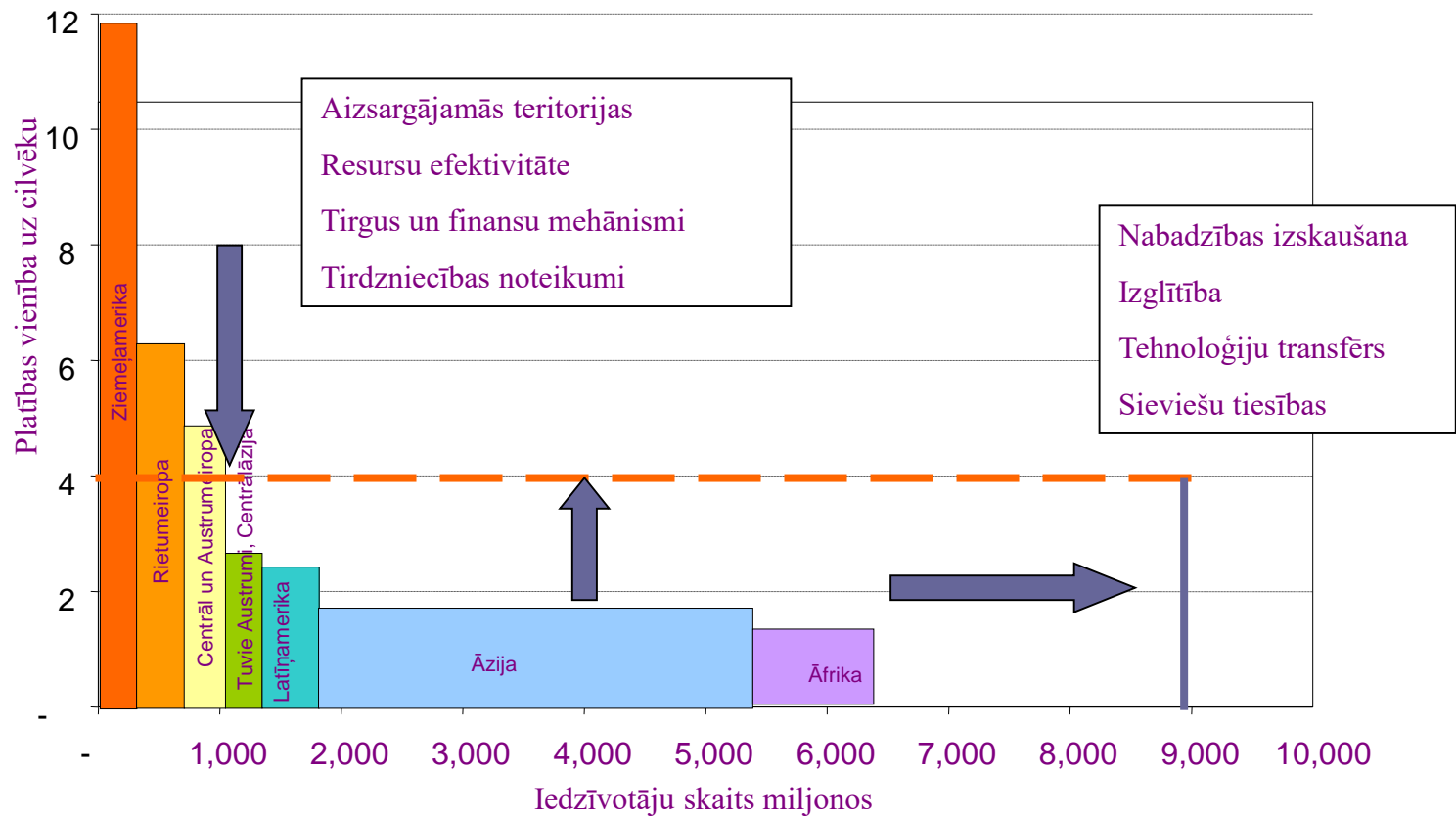

Globālie uzdevumi

Jaunā pārvaldība

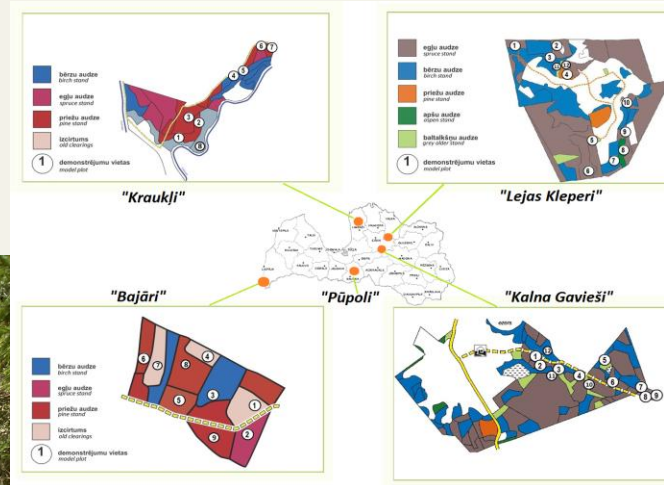
	Pašreizējais modelis	Vēlamais modelis
Primārais politikas mērķis	Ekonomiskā izaugsme, izaugsme atrisina visas problēmas	No izaugsmes uz patiesu attīstību, dzīves kvalitātes uzlabošana, izaugsmei var būt negatīvas blaknes
Progresā indikators	NKP	Labklājības rādītāji
Zemes kapacitāte	Neuztrauc, domā ka tirgus sakārtos, vai atradīsies aizvietojami resursiem	Dabas kapitāls un ekoloģiskie pakalpojumi nav bezgalīgi un pilnībā aizvietojami
Ekonomiskā efektivitāte/resursi	Galvenokārt tirgus preces un pakalpojumi	Ne tikai tirgus preces, arī dabas un sociālā kapitāla ietekme
Īpašuma tiesības	Uzsvars uz privātīpašumu un konvencionāliem tirgiem	Privātīpašums līdzsvarots ar dabas sistēmām, kopīpašums
Valdības loma	Samazināta, privātie un tirgus institūti	Centrāla loma, veicinātājs, šķērējs, un brokeris
Pārvaldības principi	Kapitālisms ar iespējami mazāku valsts iejaukšanos	Lisabonas principi

Attīstības adaptēšana

Dabas kapitāla vairošana	Spēles likumu mainīšana	Tirgus un Dzīvesveida adaptēšana
<p>Saglabāt un atjaunot prioritārus dabas procesus un ekosistēmas, kas uztur mūsu ekonomiku un atbalsta sabiedrības</p>	<p>Radīt tādu normatīvo vidi, kas nodrošina dabas procesu un ekosistēmu saglabāšanu sabiedriskajās un privātajās politikās, vienlaikus nodrošinot sociāli taisnīgu attīstību.</p>	<p>Tirgus mehānismu un dzīvesveida adaptēšana, lai nodrošinātu patēriņu līdz ilgstspējīgam līmenim</p>
<p><u>Darbības jomas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizsargājamās teritorijas • Dabas atjaunošana • Zemes lietojuma plānošana • Dabas resursu sertifikācija • Dzīvotspējīgu modeļu demonstrēšana	<p><u>Darbības jomas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sabiedriskā politika • Normatīvi • Fiskālās sistēmas • Subsīdijas • Tirdzniecības līgumi • Sabiedriskās investīcijas	<p><u>Darbības jomas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sertificēto produktu veicināšana • Patērētāju izglītošana • Biznesa sektors • Privātās investīcijas

Mežu programma

MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS DEMONSTRĒJUMU TERITORIJAS

Pamežs
Mežaudzē ar dažādu diametru un augstumu koku un krūmu salikumu uzturēs daudzveidīgāku dzīvnieku un augu valetī. Pameža koki un krūmi pavasaros nodrošina barošanās vietas dažādiem apputeksnētājiem kukaiņiem, savukārt rudenos pamežs ir nozīmīga barošanās vieta migrējošajiem un arī ziemojošajiem putniem.

- Bioloģiski vecs koks**
- Mirusī koksne mežā**
- Mežmala**
- Upes un strauti mežā**

storaenso

BERGVIK SKOG

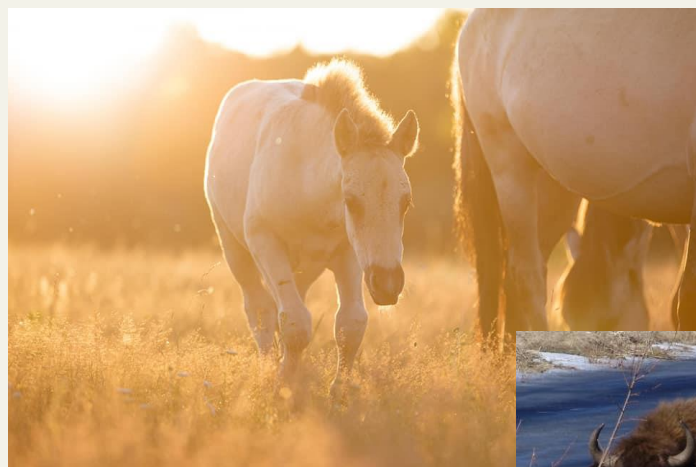
ESPLANĀDE®
mārketinga un komunikācijas aģentūra

INFORMATĪVAIS ATBALSTS

Publikācijas

Lauku un dabas daudzveidības programma

Pasaules
Dabas
Fonds

sadarbībā ar

WWF

Pasaules
Dabas
Fonds

sadarbībā ar

WWF

Klimata programma

Pasaules Dabas Fonds
WWF

Latvijas vides aizsardzības fonda (LVAJF) Fonds

ESPLANĀDE
reklamāģentūra un komunikācijas aģentūra

APRĒKINI, KĀ TAVS DZĪVESVEIDS IETEKMĒ KLIMATU

Lai apturētu neatgriezeniskas klimata pārmaiņas un saglabātu līdzšinējo līdzsvaru dabā, viens cilvēks nedrīkst radīt vairāk kā 3 tonnas CO₂ gadā.

Galvenā siltumnīcas efektu radošā gāze ir oglekļa dioksīds (CO₂), kas rodas dedzinot oglekļi saturošu kurināmo (ogles, naftu, dabasgāzi) un izvirstot vulkāniem. Cilvēku radītā CO₂ apjoms pārsniedz Zemes absorbcijas spējas, izraisot siltumnīcas efektu un veicinot klimata pārmaiņas.

Aprēķini sava dzīvesveida ietekmi šeit: Tas aizņems tikai dažus mirkļus!

Pārtikas programma

© Michael Dantas / WWF Brasil

Ūdeņu programma

Pasaules Dabas Fonda JŪRAS EITROFIKĀCIJAS KALKULATORS

Pedējo 100 gadu laikā Baltijas Jūras unikālā ekosistēma kļuvusi par barības vielām pārsātinātu, eitrofu vidi. Galvenais iemesls tam ir organiskā piesārņojuma ieviešana jūrā. Lielāka daļa piesārņojuma nāk no lauksaimniecības, satiksmes, rūpniecības, notekūdeņiem un kuģošanas.

[SĀKT TESTU](#)

Latvijas Republikas Satversme

Nācijas valstsgribas negrozāmība un pilsoniskie pienākumi:

- (1) Latvijas valsts ir izveidota, balstoties uz latviešu nācijas negrozāmo valstsgribu un tai neatņemamām pašnoteikšanās tiesībām, lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem, nodrošinātu Latvijas tautas un ikviena brīvību un **sekmētu labklājību...**
- (5) **Ikviena rūpējas par sevi, saviem tuviniekiem un sabiedrības kopējo labumu, izturoties atbildīgi pret citiem, nākamajām paaudzēm, vidi un dabu...**
- (6) **Latvija...veicina vienotas Eiropas un pasaules ilgtspējīgu un demokrātisku attīstību.**
- **115. valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.**

Paldies!

Uģis Rotbergs, Pasaules Dabas Fonds

17.12.2019

- www.pdf.lv
- info@pdf.lv